

Neumann Caspar (1648-1715)

Autor rozprawy o szarańczy

Urodził się 14 września 1648 roku we Wrocławiu, w rodzinie Martina Neumanna, kupca, a później poborcy podatkowego, i Anny Marii Vierling. Jego ojciec życzył sobie przed śmiercią, by syn został teologiem, jednak opiekunowie oddali 12-letniego chłopca, zgodnie z jego własnym życzeniem, na naukę do apteki, a dopiero później zmienili zamiar i wysłali go do Gimnazjum św. Marii Magdaleny.

Gdy w roku 1667 Neumann wstępował na Uniwersytet w Jenie, pociągała go raczej medycyna, ale przez wzgląd na daną ojcu obietnicę rozpoczął studia teologiczne. Miał tu możliwość słuchania wykładów matematyka Weigla, teologa Musaeusa i orientalisty Frischmuta. W roku 1670 na podstawie napisanej pod wpływem Kartezjusza rozprawy „*Judicium discursu physico explicatum*”, którą zadedykował swoim dobroczyńcom, rajcom i senatorom wrocławskim, został magistrem i już wkrótce prowadził wykłady z retoryki i polityki. W roku 1673 został kaznodzieją i towarzyszem podróży młodego księcia Christiana von Altenburga, z którym objechał południowe Niemcy i Szwajcarię, a ponadto odwiedził Lyon, Grenoble, Savoyen i Mailand. W roku 1676 mianowany został nadwornym kaznodzieją domu von Altenburg, w związku z czym, po krótkim pobycie we Wrocławiu, przeniósł się do Tybingi.

Dwa lata później powrócił do Wrocławia, gdzie został diakonem, a w roku 1689 pastorem kościoła św. Marii Magdaleny. W roku 1697 został pastorem kościoła św. Elżbiety i wrocławskim inspektorem kościelnym. Poza tym był profesorem Gimnazjum Miejskiego, w którym uczył łaciny i prowadził wykłady z teologii. We Wrocławiu otaczała go tak wielka cześć, że dla upamiętnienia jego nominacji na pastora kościoła św. Elżbiety oraz jego śmierci wybito pamiątkowe monety. Jako kaznodzieja i mówca nie miał sobie równych wśród swych współczesnych, przez co zasłużył sobie na przydomek Chrysostomus Vratislaviensis, a jego kazania jeszcze przez wiele lat po jego śmierci uważano za godny naśladowania wzór. Dzięki swoim matematycznym i przyrodniczym zainteresowaniom zaprzyjaźnił się z wrocławskim lekarzem i uczonym Gottfriedem Schultzem, zaś jego studia nad Koranem przyniosły mu uznanie i przyjaźń wrocławskiego uczonego Andreea Akolutha. Od roku 1690 korespondował z wybitnym filozofem Gottfriedem Leibnitzem i londyńskim bibliotekarzem Henrym Justellem. Gdy w Berlinie powstała Królewska Akademia Nauk, Leibnitz jako jedną z pierwszych zgłosił kandydaturę Neumanna do tej instytucji.

W dorobku pisarskim Neumanna znajduje się wiele rozpraw teologicznych i modlitewników. Prowadził rozległe studia nad Starym Testamentem, które znalazły wielu naśladowców, jednak z powodu osobliwych i fantastycznych hipotez, jakie wysuwał w swych obszernych dziełach o charakterze teologicznym i leksykograficznym, traciły one stopniowo swoją aktualność, zwłaszcza wskutek rozwoju nowożytnego językoznawstwa. O wiele trwalszy efekt przyniosły sporządzone przez niego w latach 1687-1691 tabele narodzin i zgonów w ewangelickich gminach Wrocławia, którym towarzyszył komentarz „*Reflexiones über Leben und Tod bei denen in Breslau Gebornen und Gestorben*”. Tabele te Leibnitz przekazał później angielskiemu astronomowi

Edmundowi Halleyowi, który na ich podstawie obliczył przeciętną długość ludzkiego życia. Tym sposobem Neumann uTORował drogę nowym ideom i został jednym z pionierów statystyki.

W swoich kazaniach chętnie odwoływał się do natury i w filozoficznym duchu objaśniał jej zjawiska, powołując się na najnowsze zdobycze nauk przyrodniczych. W takim też duchu utrzymana była jego słynna, wydana w roku 1693 rozprawa o szarańcy – pladze, która w jego czasach budziła lęk i uważana była za zsyłaną przez Boga karę. Neumann uznał ją w swej rozprawie za zjawisko naturalne, stwierdzając, że „Bóg nie ma zwyczaju przesyłania ludziom wiadomości za pośrednictwem pospolitych stworzeń”. Zmarł 27 stycznia 1715 roku we Wrocławiu.

Ważniejsze prace:

1680 – Kern aller Gebehte. Breslau.

1693 – Epistola ad amicum de nova hypothesi Etymologica Hebraea. Vratislaviae.

1693 – Heuschrecken, ein Heer des Herrn. Breslau.

1693 – Der redende Himmel oder Betrachtung eines schweren Donnerwetters (28 Aug. 1693). Breslau.

1696 – Genesis Linguae sanctae veti testamenti. Vratislaviae.

1697-1700 – Exodus Linguae sanctae veti testamenti sive Lexicon Etymologicorum. Vratislaviae.

1712 – Clavis domus Heber, reserans janua ad significationem hieroglyphicam literaturae hebraicae perspicendam. Vratislaviae.

Źródła:

1740. Zedlers Universal-Lexikon. Leipzig und Halle. Bd. 24. S. 243.

Graetzer J. 1883. Edmund Halley und Caspar Neumann. Ein Beitrag zur Geschichte der Bevölkerungs Statistik. Breslau. Guhrauer G. E. 1863. Leben und Verdienste Caspar Neumann's nebst seinem ungedruckten Briefwechsel mit Leibnitz. Schles. Prov. Blätt. N. F. 2. S. 7-17, 141-151, 202-210, 263-272.

Müller K. 1928. Schlesische Lebensbilder 3. Breslau 1928. S. 131-138 (portret).

Pax F. 1955. Die Zoologische Kenntnis Schlesiens. S. 162.

Peuker J. G. 1788. Kurze Nachrichten der vornehmsten schlesischen Gelehrten. Grottkau. S. 83-85.

Schimmelpfenig K. A. 1886. Allg. Deutsche Biogr. 23. S. 532-535.